

Totuudesta.

Ystävät A. ja E. ovat erään teosoofin, X:n luona.

I.

X. Teidän huomautuksenne, herra E., oli varsin paikallaan. Ennenkuin totuutta rupeamme etsimään, tulee meidän tiedustella, onko ylipäänsä mitään „totuutta“ ja onko se ihmisen saavutettavissa. Sillä todellakin synkkä ja kylmä olisi etsimisen talvinen yö, ellei toivontähti tuikkisi ja kertoisi, ettei päivän lämmin valo kauvan poissa viivy.

E. Tulin sen vaan sanoneeksi, kun äkkiä muistui mieleeni, mitä eräs tuttavani vakuutti minulle toissapäivänä . . . Olkoon sivumennen mainittu, että hän lukee itsensä syystäkin – iloisten poikien joukkoon, eli kuten veli A. määritteli, hänellä on „hieman materialistiset tendenssit“ . . . No niin, hänen sanansa kuuluivat tähän tapaan: „Kaikkea sitä kuuleekin! Nyt ihmiset alkavat juosta „totuuden“ perässä. Kilpa-ajoa sekin, kun ei elämä tyydytä, niin sitä keksitään jos jotakin. Se johtuu kaikki pessimismistä – *pessimismistä*, nähkääs! Mikä ikävä kaiku tuossa sanassa. Mieleeni kuvastuu nuori tyttö, joka on rakastunut romaanin sankariin ja istuu nurkkaan itkemään ja turmelemaan kauniita sinisilmiänsä, sen sijasta, että lähtisi tovereinsa kanssa niitylle tanssimaan ja voittamaan itselleen oman, *elävän* kullan. Sillä mitä totuus on? Totuus on elämä. Ihminen on animal sociale (yhteiskunnallinen eläin); hän syö ja juo ja rakastaa ja saapi vähän melua aikaan maailmassa. Jonka jälkeen hän kuolee, pistetään arkkuun ja haudataan. Pappi sanoo: amen! se on: olemassa olosta on tämä veljemme siirtynyt olemattomuuteen – eikä siinä sen kummempaa. Totuus on elämä ja kuolema on totuuden loppu . . . No, saatathan uskoa, että pitkän, hyvin pitkän – tai, en muista, sanovatko teologit: lyhyen? – ajan perästä pääset ulos haudastasi pilvelle seisomaan ja torvea toittamaan, jos se usko antaa sinulle enemmän rohkeutta nauttimaan elämästä ja käsittämään sen totuuden, ettei mitään totuutta ole“ . . .

A. Senkin elämänfilosofia! Puhuu halveksien pessimismistä – ja onko pessimistisempää maailmankatsomusta!? . . . *jos* sitä maailmakatsomukseksi saattaa nimittää. Sofistiikkaa se minusta on, tieteilemistä, jolla peitetään oma henkinen laiskuus ja huolimattomuus. Sitäpaitsi se on vain rikkaalle ja onnelliselle – ei köyhällä ja kärsivällä ole siitä lohdutusta.

E. Sen myönnän. Mutta olen minä tuntenut materialistin, joka oli jaloimpia ihmisiä auringon alla ja sen lisäksi sängen oppinut mies. Kaukana siitä, että iloinen poika olisi ollut, hänen luonteensa pääominaisuus oli alakuloisuus. Hän tunsikin, että tieteellinen tutkimus oli saattanut hänet sille kannalle . . . Affäärimiehenä minä tosin en ole tiedettä tutkinut, mutta en minä hänen sanojaan epäile . . . Todellakin, mitä te siitä sanotte, herra X?

X. Siinä meillä on edessämme vanha sielutieteellinen totuus. Tahtoisin selittää asian näin. Useimmat ihmiset ovat luonnostaan materialisteja, he näkevät vain tämän elämän, uskovat vain tähän elämään siinä muodossa kuin se jokapäiväisenä heidän silmiinsä kajastaa. Monet ovat sitä tietämättänsä, käyvät kirkossa, puhuvat „uskostaan“. Toiset ovat huomanneet ristiriitaisuuden todellisen elämän ja tuon uskon välillä ja hyljänneet uskon, kun eivät saattaneet elämää hyljätä. Vielä toiset – ja niihin kuuluu herra E:n jalo tuttava – ovat ajatelleet pitemmälle ja hyljänneet „uskon“ järjelliseltä kannalta. He ovat käsittäneet, mikä kuuluu erottaa uskon tiedosta ja he ovat kokonaan kääntyneet tieteen, se on kokemuksen ja tiedon puoleen . . . Mutta tiede . . .

E. Niin – tiede?

X. Tiede, niinkuin kaikki, niinkuin koko elämä ilmaisee heille sen verran, minkä sisimmässä sisässään haluavat tietää. Kaikki on peili, josta näemme oman itsemme. Luonnostaan materialisti löytää – materialismin. Ainoastaan jos *totuutta* tahdomme, totuuden löydämme – ja totuus on silloinkin vain toinen nimi itsellemme . . . Älkää hämmästykö, tulemme tähän vielä ja silloin sanon

sanasen uusimmasta tieteellisestä tutkimisesta. Nyt ensin teoreettisesti määritelmäkäämme, mitä „totuudella“ tarkoitamme. Mikä teidän mielipiteenne on, herra E.?

E. Minä kuvittelen, että totuus olisi pysyvä ilo, rauha, tyyneys, onni, autuus, sopusointu sydämessä ja päässä. Sillä tämän jokapäiväisen elämän tunnusmerkki on ikuinen vaihtelevaisuus, väsymys, riita, suru ja vaiva . . .

X. Entäs te, herra A.? Mikä on teidän käsityksenne?

A. Alussa – teihin tutustuttuani – luulin minäkin niinkuin ystäväni E. Nyt on jotain uutta tullut lisää. Minusta tuntuu, että kuta enemmän totuutta tietäisin, sitä enemmän minussa asuisi yleistä ihmisrakkautta, lempeyttä, nöyryyttä – sanalla sanoen: kaikkia hyvettä.

X. Molemmat olette oikeassa, molemmat olette asian käsittäneet, mutta teidän vastauksenne ovat käytännölliset, ja kysymme tietopuolista. Jättäkäämme tunto sikseen, tutkikaamme vain, mitä järki sanoo. Muodostan kysymyksen tähän tapaan: mikä olisi sen ihmisen *ehdoton* ominaisuus, jolla totuus olisi?

A. Nytpä huomaan, mitä tarkoitatte! Hänen pitäisi *tietämän* . . .

X. Sepä se. Hänellä pitää olla selvä, tarkka ja tosi *tieto* kaikesta mitä on: hänen pitää *tietämän* kaikki taivaan ja maan salaisuudet, *tietämän*, kuka ihminen on, mitä elämä on ja mitä kuolema. Hänen tulee olla kaikkiviisas.

E. Totta tosiaankin . . . tuota papeille pitäisi saarnattaman.

X. Ihmisen suhteen totuus siis ehdottomasti on tieto. Sen suoranainen määrittäminen käy kehässä, niinkuin logiikka sanoo: totuus on totuus, se on: totuus on totuus kaikkein asiain suhteen eli kaikkein asiain oikea suhde, jos niin on selvempi. Tätä ei kukaan kieltäne. Joudutteko nyt hämillenne, jos kysyn: onko totuus olemassa?

A. Arvaan, mihin tähtäätte. Käsitän, käsitän! Tietysti totuus on olemassa. Totuus on se, että kaikki on niinkuin se on eikä millään muulla lailla. Esim. päivä koittaa yön perästä huolimatta siitä, olenko sokea, niin etten sitä näe, vai enkö. Samaten kaikkein asiain oikea suhde eli totuus on olemassa huolimatta siitä, tietääkö siitä kukaan vaiko ei.

E. Jaa-a . . . Kerrassaan ajatuslogiikan puutetta, kun väittää, ettei totuutta ole.

X. Niin, ihmiset usein sekoittavat totuutta ja totuuden tietoa toisiinsa . . . Totuus on siis, kuvaannollisesti sanottuna, *valo*, joka maailman valaisee. Totuuden valo ihmisessä esim. on ihmisen oikea suhde maailmaan, elämään, kuolemaan j. n. e. Kun ihminen sen valon näkee, niin hänellä on totuuden tieto.

A. Totta, totta! Muistuu mieleeni raamatunlause: „ja valo loistaa pimeydessä, mutta pimeys ei ole sitä käsittänyt“. Sitähän se tarkoittaakin: me ihmiset vaellamme pimeydessä, vaikka valo loistaa kaikkialla . . .

X. Siis itsissämmekin. Aivan niin. Huomatkaa, että tuota valoa voi kutsua toisillakin nimillä, esim. Jumalaksi. Kaikkiviisaus (*Theosophia* oikeassa merkityksessään) on täten *Jumala ihmisessä*. Toisin sanoen: ken Jumalan tuntee, hän kaiken tietää, hän on teosofi – jumalallisesti viisas . . . Mutta, ystäväni, pyydän teitä huomaamaan, että tähän saakka olemme teoretiseeranneet. Nyt nousee etemme kysymyksemme toinen puoli: onko totuus ihmisen *saavutettavissa*? Täytyykö meidän aina vaeltaa pimeydessä, vaikka valo meissä on, täytyykö meidän yhä olla ikäänkuin ulkopuolella Jumalaa, vaikka tiedämme että Jumala on meissä – vai saatammeko Jumalan nähdä, saatammeko Jumalan tuntea?

E. Niin, se on todella tutkittava. Sen perille emme vielä päässeet.

A. Oi, minä ihan aavistan, että totuus *on* löydettävissä. Minä *tunnen* sen. Mitä merkitystä elämällä muuten olisi?

X. Niin, niin, te olette entusiastisesti, herra A. Mutta kaikki ihmiset eivät Kolumbuksen lailla rohkene purjehtia aavalle meren ulapalle, teille tiettömille – vain jumalallisen aavistuksen ylläpitäminä, että jossain maata on. Useimmat ihmiset ovat perin kadottaneet tuon sielun hienon äänen, joka kutsutaan intuitiooniksi ja jonka valossa ihminen aavistaa eli näkee (*intuetur*) totuuden – *uskon* oikea merkitys – ennenkuin se hänellä on, ennenkuin hän *tietää* ja *taittaa*. Useimmat ihmiset saattavat turvata vain ymmärrykseensä, maalliseen „aivoälyynsä“ . . . ja viiteen aistiinsa. Mutta

aistillinen ymmärrys on aina petkuttanut niitä ihmisiä, jotka eivät osaa ajatella syvästi, s. o. sydämmellään; se on loitsinut heihin uskon, että *ihminen* on „kone“, joka pyörii jonkun aikaa ja sitten hajoaa, että *ihmisen* olemassaolo alkaa syntymästä ja loppuu kuolemaan, toisin sanoen, että ruumis on ihminen ja että tämä näkyväinen maailma on ainoa mahdollinen olemismuoto . . . Aistillinen ymmärrys on se maaperä, josta ateismit, materialismit ja sen semmoiset itävät ja juurtuvat . . . sitten kasvaakseen ja menestyäkseen teologiojen hellän hoidon alaisina . . . Meidän tulee sentähden asettua sille kannalle, että kaikki meitä käsittävät. Emme saa puhua sielusta samalla varmuudella kuin ruumiista, ennenkuin meillä on aistillisen ymmärryksen hyväksymiä syitä otaksuaksemme, että sielu on olemassa – emmekä näkymättömästä maailmasta, ennenkuin olemme tehneet saman kokemuksen senkin suhteen. Kääntykäämme nyt ensin tieteen puoleen. Mikähän teidän mielestänne on uudenaikaisen tutkimuksen kauneimpia tuloksia?

A. Ajatteletteko Darwinin evolutsioteoriaa?

X. Juuri sitä – ei Darwinin eikä kenenkään muun „teoriaa“, mutta itse evolutsioteorian havaittua tosiasiaa: kaikki on kehittymässä. Tästä suora seuraus: tiedekin kehittyy; ihmiskunnan tietopiiri laajenee vuosi vuodelta; mikä eilen oli salaista, on tänään kaikkien suussa. *A priori* katsottunakin se johtopäätös on vallan väärä, joka rajoittaa tietopiirimme vain ruumiiseen ja näkyväiseen maailmaan, – eivätkä materialistit ole johdonmukaisia ajattelijoita, kun väittävät, ettei näkymättömästä maailmasta eikä sielua ole olemassa; he – materialistit – ovat hätäkelloja, jotka kaiken tahtovat yhtä aikaa selittää . . . muuten vain sekin kuvaa ihmissielun totuuden kaipuusta . . . Mutta meillä on myös *a posteriori* todisteita. *Ensiksi*: älkäämme unohtako, että meidän sivistyksemme on vasta syntynyt; „eksaktinen tieteellinen tutkimus“ sai alkunsa kuudenneltoista vuosisadalla. Älkäämme unohtako, että ennen meitä on sivistyksiä kukoistanut, joita vielä sangen vähän tunnemme, roomalainen, kreikkalainen, egyptiläinen, kaldealainen, indialainen, azteekkilainen y. m. Mitä meidän teologiamme esim. on muuta kuin etäinen kaiku, huono jäljennös vanhojen kansain mahtavista jumaluusopeista? Mistä olemme saaneet uskomme sielun kuolemattomuuteen ellei heiltä? Ja huomatkaa! Meidän päiviemme tiedemiehet alkavat aavistaa, että nuo – usein halveksitut – „vanhat“ olivat hyvin korkealle kehittyneet tieteissä ja taiteissa, että heidän tietomääränsä on meidän tietoihimme verraten kuin opettajan oppilaan. Mikseivät he siis olisi astuneet sen rajan poikki, joka erottaa näkyväisen näkymättömästä, ruumiin sielusta? On niitä ihmisiä nykyaikana, jotka sen uskovat, jopa tietävätkin, ja kunnioittavat vanhoja esi-isiään sekä tutkivat niitä jäännöksiä, joita meillä on heidän sivistyksestään . . . Sitä enemmän, koska – ja tämä on *toinen a posteriori* todistus – meidänkin nykyään suodaan vähitellen kohottaa Isis-jumalattaren huntua, sitä huntua, joka peittää luonnon syvempiä salaisuuksia.

E. Kuinka . . . Tämä on hyvin intressantia . . .

A. Spiritistiset ilmiöt ovat mielessänne?

X. Mikseivät nekin? 50 miljoonaa ihmistä niihin uskovat. Lukuisat, sangen etevät tiedemiehet ovat niitä tutkineet ja tulleet vakuutetuiksi. *Ilmiöinä* tietysti niihin uskon. Spiritistien omat selitykset – se on toinen asia: nekin ovat innostuneiden hätäilyä . . . Muuten, kuten tiedätte, en hyväksy seanssihuoneitten useinkin raakaa ja sydämmetöntä totuuden etsiskelyä. Vanhan ajan kansat pitivätkin henkien manausta pahana noituutena; 5 Mos. kirj. 18 luk. sanoo: „ei yksikään pidä sinun seastas löydettämän, joka on . . . lumoja eli noita eli merkkein tulkitsija eli joka jotakin kuolleista kysyy“ . . . Kuitenkaan en äsken suorastaan spiritismiä ajatellut; se ei ole vielä saavuttanut täysin tieteellistä leimaa eikä siis ole tunnustettu auktoriteettina. Minä ajattelin viimeaikuisia tieteellisiä tutkimuksia. Ajattelin n. k. hypnotismin, somnambulismia ja clairvoyance'n (selvänäköisyyden) ilmiöitä. Mitä ne meille opettavat? Ajatukset ja tahdon ilmaukset saattavat siirtyä ihmisestä toiseen suun puhumatta, käden liikkumatta; hypnoottiseen uneen vaivutetun henkilön tuntopiiri ei ole fyysilliseen ruumiiseen rajoitettu j. n. e. On täten olemassa *näkymätön* välittäjä, jossa ajatuksen, tahdon, tunnon ilmeet siirtyvät – aivan niinkuin näkymätön aine on otaksuttu siirtävän valon ja sähköisen ilmiöt: eetteri. Niinkuin eetteri täyttää avaruuden ja tunkee fyysillisen aineen läpi, niin tuo toinen täyttää ja ympäröi ihmistä. Ehkä ne ovat tekemisissä toistensa kanssa, ehkä meillä tässä on avain „maailman sielun“ ja „ihmissielun“ arvoitukseen? Viimeisen epäilyksen poistamiseksi klärvöajantiset henkilöt näyttävät meille, että

ihmisellä on sisäisiä aistimia, jotka toimivat riippumatta tavallisista ajan ja paikan rajoituksista . . . siis, että ruumiiseen on kätkeyty toinen ihminen, ruumiista riippumaton – sielu! Ja samaten viimeisen epäilyksen poistamiseksi Röntgen keksii _ säteensä, jotka antavat meille silmin nähtävän todistuksen siitä, että tämä meidän paksu, tiheä materiamme on kuin varjo, jonka läpi toinen substanssi – valo-eetteri – estämättä tunkee . . . siis, että tähän näkyväiseen maailmaan on kätkeyty toinen, näkymätön – maailman sielu! . . .

E. Totta tosiaankin pitäisi vähän seurata tieteellisen tutkimuksen edistymistä . . .

X. Niin, materialismi on saanut kuolinhaavansa, sen aika on ollut ja mennyt . . . Jos nyt edellisestä johtopäätöksen vedämme, mihinkä olemme päässeet?

A. Kuoleman kynnykselle! Yksi askel vielä – ja uusi, outo maailma avautuu eteemme.

X. Hm . . . ollaksemme täysin loogilliset, olemme tulleet seuraavaan johtopäätökseen: ihmisen objektiivinen tietopiiri laajenee laajenemistaan; eteneminen on hidas, mutta saatamme syystä toivoa, että päivä on koittava, jolloin ihminen on riistänyt hunnun kuoleman kasvoilta ja urkinut näkymättömän luonnon salaisuudet. – Vaan olemmeko täten saaneet tyydyttävän vastauksen kysymykseemme: onko totuus ihmisen löydettävissä?

A. Sama ajatus juolahti minunkin päähäni. Olemme huomanneet, että ihmiskunta yleensä etenee tiedossa, että ihmiskunta siis kerran on löytävä totuuden, mutta emme ole ratkaisseet, saattaako *yksityinen* ihminen päästä totuuteen. Olemmeko kaikki vain renkaita totuuden *etsijäin* pitkässä ketjussa, jonka toisessa päässä vasta totuus on, vai saattaako kukin meistä koska ja missä tahansa löytää totuuden?

X. Sepä se. Se on nyt tutkittava. Luulen kumminkin, ettemme tänään siihen ryhdy. Toiste jatkakaamme. Vai miten?

A. ja E. Olemme hyvin kiitolliset . . .

E. Te juttelitte niin tuttavallisesti sielusta, että minua oikein puistatti. Onhan siitä ennen kuullut puhuttavan, vaan en ole koskaan tullut ajatelleeksi, että se voisi olla toinen ihminen minussa, josta minulla näin ollen ei ole aavistustakaan . . . Kerrassaan puistattaa . . . Ketä sitte olemmekaan?

Elia.

Totuudesta.

Ystävät A. ja E. ovat erään teosoofi X:n luona.

II.

X. Terve tuloa! Olen oikein iloissani, että näin pian jo tulette jatkamaan. Se osottaa, että aineeseen olette mieltyneet. Mihinkä nyt pydähdyimme viime kerralla? Muistatteko?

E. Antakaa, minä lyhyesti toistan, mitä silloin opimme! Voitte sitten sanoa, olemmeko teidät käsittäneet. Kun kotona muistelin sanojanne ja mietin niitä, jouduin seuraavaan kolmeen johtopäätökseen: 1) totuus on olemassa – sanokaamme: ikuisena valona; jos ihminen sen valon näkee, niin hän totuuden tietää; ihmisen suhteen totuus ehdottomasti on tieto; 2) materialismi, joka kyllä väitti ratkaisseensa elämän arvoituksen, ei ole tämä totuuden tieto, sillä 3) paitsi näkyväistä maailmaa ja ruumista on olemassa näkymätön maailman ja ihmisen sielu, kuten viime ajan tieteelliset tutkimukset selvästi osottavat . . . Sitäpaitsi panitte erityistä painoa siihen, ettemme me nyt saa ruveta ylpeiksi ja luulla, että me ensimmäisinä astumme kuoleman kynnyksen yli, sillä vanhain aikain kansat ja sivistykset ovat sen tehneet ennen meitä ja edenneet pitemmälle kuin me saatamme aavistaakkaan.

X. En voi muuta kuin kiittää teitä hyvästä käsityksestänne ja muististanne . . . Kuten tiedätte, on paljonkin sekä järjen että kokemuksen antamia todistuksia sielun olemassa olostä, vaikken niitä lähtenyt luettelemaan, kun minusta tuo yksi, josta herra A. vastikään huomautti, näytti riittävän . . . Se mikä meille täksi kertaa jäi tutkittavaksi, on siis: onko totuuden tieto ihmisen saavutettavissa?

E. Tunnustan teille aivan suoraan sydämmestäni, herra X., että sangen outo tunne minut valtaa. En tiedä, onko se ilo vai pelko. Minusta tuntuu, että jos todellakin saatte minut vakuutetuksi, niin – hyvästi sitten nykyiselle elämälleni! Eihän se kadehdittavan onnellinen ole, mutta tottumus on toinen luonto . . . sitä säpsähtää, kun uusi ja outo äkkiä ilmaantuu silmien eteen . . .

X. Tuo vain osottaa, että rehellisenä miehenä otatte asian syvälliseltä kannalta. Osottaapa myös, että sydämmessänne piilee toivomus, josta ette vielä ole aivan itsetietoinen: toivomus, että totuuden tietäisitte. Ulkonainen ihmisenne, alempi itsenne pelkää totuutta vaistomaisesti, sillä se aavistaa, ettei totuus sitä imartele, mutta sisäinen ihmisenne, parempi, ylempi itsenne vavahtaa ilosta, sillä se aavistaa, että totuus on sen „vapauttava“, niinkuin Jeesus sanoi . . . Nyt palatkaamme asiaan. Saattaako yksityinen ihminen päästä totuuden tietoon? Vastaukset ovat tälläkin kertaa kahdenlaiset: *a priori*- ja *a posteriori*-vastaukset.

Oletteko koskaan tulleet ajatelleiksi, mikä on ihmissielun syvin ominaisuus? Minä sanoisin, että se on *kaipuu*. Mitä sielu kaipaa? Minä sanon, että se kaipaa juuri sitä tuntematonta, jota kutsumme milloin Jumalaksi tai totuudeksi, milloin ikuiseksi elämäksi, rauhaksi, onneksi, rakkaudeksi, valoksi, taivaan valtakunnaksi tai jollain muulla nimellä. Ja minä sanon, että koko meidän elämämme on vain tuon tuntemattoman *etsiskelyä* . . . Kaikki eivät sitä tiedä, he eivät ole tutkineet itseään, he eivät tunne itseään. Mutta luokaa silmäys ihmisiin ympärillänne, niin huomaa, että puhun totta. Ihmiset ovat sangen erilaiset sekä älyn että olon puolesta, mutta heillä on yhteinen tunnusmerkki: kaikissa asuu *välttämättömyyden* tunto, tuo tunto, että heidän täytyy jotakin tehdä, että he jotakin varten ovat tässä maailmassa. Toinen elää suorastaan tuon vaistomaisen tunnon – eli uskon, joksi Tolstoi sitä kutsuu – ylläpitämänä, hän ei ajattele sinne eikä tänne; hän tekee tehtävänsä, koska se on hänelle annettu. Toisissa, suuremman intelligenssin ohessa, herää persoonallisempi itsetietoisuus: he luovat itselleen aatteen eli ihanteen. Jotkut työskentelevät elämänsä läpi yhden ihanteen puolesta, useimmat muuttavat „ihanteensa“ tuulen kääntyessä. Kuinka likellä totuutta tuo ihanne oli, siitä riippuu sen elinvoima. Kunnes ihminen tulee itsetietoisuuteen siitä, että hänen kaipuunsa onkin Jumalaan, niin hän luonnon pakosta luo itselleen „epäjumalan kuvia“, joihin koettaa käydä kiinni, joka kerta huomatakseen, että

olivat harhakuvia. Mutta juuri noitten pettymysten kautta hänen silmänsä aukenevat, niin että hän vihdoin oppii ymmärtämään sielunsa syvimmän tarpeen.

Vaan mitä tämä kaipuu todistaa meille? Plaaton sen varmaan näin määritteli: *ex nihilo nihil fit*, tyhjästä ei synny mitään. Kun kaipuu on olemassa, niin on myös olemassa se, jota se kaipaa; sillä ei ikävöiminen saata olla muuta kuin 1) menneisyyden muistamista – reminissenssiä – tai 2) tulevaisuuden aavistamista – ennakolta tietoa. Kaipuu on joko sielun himmentynyt muisto jostain olleesta tai sen himmeä aavistus jostain tulevasta. Kummassakin tapauksessa se olisi tyhjä, julma ja tarpeeton, ellei sielu kaipaustansa voisi saavuttaa. Tuo tuntematon, jota sielumme kaipaa ja jota kutsumme Jumalaksi tai totuudeksi tai ikuiseksi elämäksi, täytyy siis olla ihmisen saavutettavissa. Joka oli todistettava.

E. Saanko tehdä pienen huomautuksen?

X. Varsin mielellään.

E. Viime kerralla sanoitte materialisteistä puhuttaessa, että ihminen juuri löytää sen, minkä hän sisimmässä sisässään tahtoo löytää; materialismiin kallistuva löytää materialismin. Nyt väitätte, että sielun syvin kaipuu onkin totuuteen. Mikseivät kaikki siis löydä totuutta?

A. Voi, veli hyvä, etkö sinä käsitä, että tuo sisäinen ihmistemme, tuo sielu, jota emme näin ollen täysin tunne, että *se* kaipaa totuutta, mutta että *me* saatamme ikävöidä mitä tahansa?

X. Aivan niin. Me – useimmat meistä emme tunne itseämme niin hyvin, että tietäisimme että sielumme ikävöi totuutta, vaan niinkuin jo sanoin, me luomme itsellemme väärän kuvan sielumme kaipuusta. Niin on materialistikin laatinut maailmankatsomuksensa *sydämmessään* valmiiksi, ennenkuin hän on muka todistanut sen tieteellisesti tai muulla lailla oikeaksi järjelleen. Tutkikoon sydäntään materialisti! . . . Toisella kertaa siitä enemmän puhutaan, niin ymmärrätte, minkätähden väitän, että se on hänen oma syynsä, että hän on materialisti . . . Kyllä muuten hänellekin elämä kerran opettaa, että on erehtynyt. Kyllä hänkin vielä totuuden löytää . . . Oletteko nyt käsittäneet, herra E., eron sielumme totuuden kaipuun ja persoonallisen, tietämättömyyteen perustuvan, väärän onnen j. n. e. kaippumme välillä?

E. Luulenpa käsittäväni . . . Mutta miksikä sitten olemme tietämättömät sielumme tosi tarpeesta?

X. Emme niinkään tietämättömät, koska minäkin nyt siitä näin pitkiä puheita pidän. Vaan olihan teidän kysymyksenne paikallaan. Vastaan siihen, että sen kyllä sitten saatte *tietää*, kun totuuden löydätte – ja ennen sitä sen jo aavistamalla tulette *käsittämään*. Mutta ei sekään kuulu tämänpäiväiseen keskusteluun. Täytyy vähän maltaa mieltään. Eteneminen käy askel askeleelta . . . Vaan sanokaappas, herra E., ettekö nyt tunne, että jossain – vaikkapa syrjäisimmässä – sydämemme sopukassa piilee totuuden kaipuu?

E. Totta on, näin teidän seurassanne minä sen todellakin tunnen . . .

X. Nyt siis jättäkäämme tämän todistuksen totuuden saavuttamisen mahdollisuudesta ja ryhtykäämme *a posteriori*-todisteihin. Niistä mainitsen ensin seuraavan:

Kaikista yhtäläisyys-teorioista huolimatta ihmiset eivät ole „samaa maata“, vaan keskenään sangen erilaatuiset. Toinen *on* toista kehittyneempi, toinen *on* toista viisaampi. Mutta „Jumalan edessä“ ihmiset ovat yhdenvertaiset, s. o. *ihmisinä* heillä kaikilla on samat oikeudet elämään, siihen päämaaliin, joka on ihmiskunnalle määrätty. Olemme kutsuneet sitä päämaalia totuuden tiedoksi. Etteivät ihmiset ole yhtä pitkälle kehittyneet, osottaa siis, että ovat eri kohdilla sitä tietä, joka totuuteen vie, eli toisin sanoen: ihmiskuntaa ei kokonaisuutena työnnetä päämaaliinsa, vaan jokainen yksilö vaeltaa sitä kohti, jonka tähden *jokainen yksilö on oikeutettu pääsemään totuuteen* . . . Tuo erilaisuus, josta puhuin, ei tosin ole niin huomattava meidän jokapäiväisten ihmisten kesken, sillä me olemme jotakuinkin yhtä pitkällä „tiellä“, mutta ajatelkaa vain tosi neroa, joka älyllään tavallisten ihmisten parissa loistaa kuin aurinko tähtien keskellä, ajatelkaa vain enkeli-ihmistä, joka ikäänkuin siivillään kiittää elämän läpi koskematta sen likaan! Harvinaiset ne ovat kuin nelilehtiset apilaat, mutta niitä välistä ilmestyy maailmaan ikäänkuin kaukaa tulleina matkamiehinä.

Muistakaa sitten, että on ollut ja on ihmisiä, jotka hiljaisuudessa totuutta etsivät, jotka eivät muuta elämässään pyydä kuin Jumalaa. Maailma ei heitä tunne, mutta väsymättä he pyrkivät ja ponnistavat, vastustamattoman halun, horjumattoman uskon, toivon, rakkauden pakottamina ja ylläpitäminä. Olisivatko he houkkioita? He eivät sitä ole. He ovat aina viisaammat, nöyremmät, vaatimattomammat, luonnollisemmat kuin heidän kanssaveljensä . . .

Muistakaa vielä, että moni noista totuudenetsijöistä, kun hän on jotakin löytänyt, on ollut valmis kertomaan sitä maailmalle, kuten esim. Plaaton, Pythagoras, Giordano Bruno, Paracelsus, Jakob Böhme, Averroes, Bacon, Claude de Saint-Martin, Svedenborg ynnä lukuisat muut, jotka ovat kutsuneet itseään filosoofeiksi, mystikoiksi ja teosoofeiksi. Maailma tosin yleensä ei ole heitä käsittänyt, ja he ovat useinkin saaneet kärsiä paljon siitä, että koettivat veljiään auttaa – on heistä yksi ja toinen kuollut marttiirikuolemankin –, mutta he ovat eläviä todistuksia siitä, että totuus on löydettävissä.

Ja vihdoin muistakaamme niitä korkeita olentoja, niitä ani harvoin esiintyviä ihmisiä, joita kunnioitetaan Jumalan poikain ja profeetien nimellä, muistakaamme Kriskoraa [tarkoittanee Kristusta, huom. *P. O.*], Buddhaa, Lao-tse'ta, Zoroasteria, Moosesta j. n. e., jotka ovat tulleet maailmaan totuutta julistamaan ja herättäneet liikkeitä, joista uusia uskontoja on syntynyt. En aijo tässä ryhtyä tutkimaan, minkä tähden ja missä suhteissa noitten suurten henkien opit näennäisesti eroavat toisistaan, tahdon vain huomauttaa teille sen tosiseikan, että kaikki ovat sanoneet tulleensa maailmaa vapahtamaan, että ovat sanoneet omistavansa totuuden, että ovat sen näyttäneet elämässään, että ovat sen puolesta menneet kuolemaan. He ovat koonneet ihmisiä ympärilleen ja jokainen heistä on huutanut: etsikää totuutta! Uskokaa minun sanoihini, tehkää niinkuin minä käsken teille ja minä lupaan teille, että te totuuden löydätte. Sillä totuus on olemassa. Oi te sokeat, miks'ette tahdo sitä nähdä? Oi te itsekkäät, miks'ette tahdo luopua itsestänne että totuuden saisitte? Oi te vähäuskoiset, jotka kuoleman valitsette, vaikka elämä on niin ihana ja kaunis!

Eikö noitten miesten muisto aina loista himmentymättömällä valolla? Eikö niiden voimallinen sana herätä meitä unestamme, eikö se herätä meitä ymmärtämään, ettei tämä elämämme leikkiä ole, ettei se tyhjä ja tarkoitukseton ole, vaan että päämaali, suurempi, kauniimpi kuin saatamme kuvitellakkaan on meitä varten valmistettu?

Ja nyt lopuksi huomatkaa! Juuri sitä samaa teosofia tällä vuosisadalla huutaa maailmalle. Sekin on tullut „totuutta julistamaan“. Sokeat, itsekkäät, vähäuskoiset me olemme, jos nauramme teosofialle, sentähden, että se sanoo: minä olen totuus . . . Emmehän me vielä kykene sitä täysin arvostelemaan. Sitä varten meillä pitäisi oleman totuuden *tieto* . . . No niin! Jos Kristus, jos Buddha, jos teosofia sanoisi: usko tai joudut kadotukseen – silloin voisin ihmisarvossani kohottaa päätäni ja vastata: järjellisenä olentona olen *vapaa* – mutta kun he täynnänsä lempeyttä ja rakkautta kuiskaavat minulle: etsi, että löytäisit! – voisinko silloin olla heihin luottamatta, voinko silloin olla heitä seuraamatta ja noudattamatta heidän neuvojaan?

Tässä siis nyt olen maininnut teille ne yleiset todistukset totuuden löytämisen mahdollisuudesta, jotka minun silmissäni ovat kumoamattomat. Ja täten olemme joutuneet sille portille, jonka takana sisäisen etsiskelyn kapea tie johtaa totuuden taivaalliseen valtakuntaan.

Ensikerralla tahdomme puhua tarkemmin uskonnosta ja nykyajan teosoofisesta liikkeestä, sillä teosofia, Buddha, Jeesus y. m. totuuden mestarit ovat likeisemmässä yhteydessä kuin aavistattekään.

E. Mutta jos nyt totuus näin ollen on ihmisen saavutettavissa, kysyn vieläkin: miksei jokainen siihen pääse? Vai luuletteko, että joka ihminen ennen kuolemaansa siihen pääsee?

X. En. Jokainen ei nyt totuutta löydä, mutta kyllä kerran. Kehitys on yksilöllekin ääretön. Vaan tästä puhutaan toisten.

Elia.